

Oslo, 9. oktober 2017

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

KLAGE PÅ VEDTAK OM BORING AV BRØNN 30/8-5 TUNE STATFJORD

Naturvernforbundet viser til Miljødirektoratets vedtak 26. september 2017, hvor Statoil gis tillatelse etter forurensningsloven til boring av avgrensningsbrønn 30/8-5 Tune Statfjord, og sender med dette en klage på vedtaket.

Miljødirektoratets vedtak bryter med føre-var-prinsippet, som er nedfelt i naturmangfoldloven, noe som medfører at departementet må omgjøre direktoratet sitt vedtak og avslå søknaden om boring av avgrensningsbrønn. Vi stiller også spørsmål ved hvordan Miljødirektoratet kan gi tillatelse til boring av brønn 30/8-5, til tross for sterke advarsler fra Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Pelagisk Forening, Norges Fiskarlag og Fiskebåt.

Sakens bakgrunn

I søknaden datert 14. juli 2017 ble det fra Statoil ASA (Statoil) fremsatt søknad om tillatelse til boring av avgrensningsbrønn til feltet 30/8-5 Tune Statfjord i Nordsjøen. Statoil har i sin søknad opplyst at de ser på Tune Statfjord som en mulig tilleggsreserve til feltet Tune dersom feltet er drivverdig. Brønnen er lokalisert på Vikingbanken, et område som ifølge forvaltningsplanen for Nordsjøen (St.meld.nr. 37, 2012–2013) har status som «særlig verdifullt og sårbart område». Vikingbanken er et gyte- og leveområde for tobis, som regnes som en nøkkelart i økosystemet i Nordsjøen.

Tobisbestanden på Vikingbanken er kritisk lav. Liten tobisbestand betyr også at de som spiser tobis, får mindre mattilgang, og dette kan ifølge Miljødirektoratet være en medvirkende årsak til at flere fiskearter i Nordsjøen (som torsk) for tiden har lav rekruttering og vekst, samt at flere arter av sjøfugl og sjøpattedyr har problemer, deriblant den sterkt truede lundefuglen, som i dag står oppført i Nasjonal rødliste. I et forsøk på å bygge opp bestanden igjen har området derfor i flere år vært fredet for fiske.

Brudd med føre-var-prinsippet

All oljeutvinning representerer en risiko. En rekke alvorlige hendelser, spesielt de siste to årene, viser at det er vanskelig å helgardere seg mot ulykker og/eller akutt forurensning (Rapport 2017). Ut fra føre-var-prinsippet bør det derfor ikke tillates oljeutvinning i områder som er definert som særlig verdifulle og sårbare områder (SVSO). At det allerede er etablert petroleumsvirksomhet i nærheten av og i deler av Vikingbanken, er ikke et argument for å øke miljørisikoen ytterligere.

I kvantitative risikoanalyser er det vanlig å beregne risiko som risiko = sannsynlighet x konsekvens. En rekke ulike aktører og fagmiljøer har imidlertid påpekt at denne tilnærmingen til risiko ikke er tilstrekkelig for å kunne styre og håndtere risiko, og i 2015 ble risikobegrepet oppdatert til «konsekvensene av virksomheten, med tilhørende usikkerhet» (Rapport 2017:45). De potensielt negative effektene dersom det skulle forekomme en oljeutblåsning eller akutt forurensning, skal med andre ord nå vektlegges i langt større grad i kombinasjon med usikkerhet eller mangel på kunnskap.

Det følger av føre-var-prinsippet, som er nedfelt i naturmangfoldloven § 9, at det skal tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet dersom det er usikkerhet med tanke på virkningene av et tiltak. Naturvernforbundet kan ikke se at Miljødirektoratet i sitt vedtak i tilstrekkelig grad har tatt hensyn til usikkerhet knyttet til negative konsekvenser, spesielt når det gjelder tobisbestanden. Dette gjelder for eksempel usikkerhet knyttet til planlagte utslipp samt akutt forurensning.

1. Usikkerhet knyttet til planlagte utslipp:

I vedtaket vedrørende boring av brønn 30/8-5 Tune Statfjord gir Miljødirektoratet tillatelse til Statoils søknad om å bruke og slippe ut 15 tonn stoff i gul kategori, hvorav 12 tonn er i underkategori 1 og 3 tonn er i underkategori 2. Utslippene skyldes hovedsakelig sementering av brønnen. I tillegg gis det tillatelse til utslipp av 1249 tonn stoff i grønn kategori. I sin begrunnelse skriver Miljødirektoratet følgende (side 9):

Miljødirektoratet legger til grunn at omsøkt mengde stoff i gul kategori er nødvendig for å gjennomføre aktivitetene, og at utslippet ikke er forventet å ha betydelige effekter for miljøet. Stoff i gul kategori tillates derfor brukt og sluppet ut i tråd med søknaden. Grunnet at tobisen er følsom for endringer på havbunnen, skal Statoil ha særlig fokus på å minimere utslipp av partikler i forbindelse med sementering.

Miljødirektoratet gir på den ene side tillatelse til utslipp med begrunnelsen at «stoffene er nødvendige», og at de forventer at utslippene i forbindelse med sementering ikke vil ha betydelige effekter for miljøet. På den annen side bekrefter de under beskrivelsen av naturverdiene i området at det er knyttet usikkerhet til hvordan disse utslippene har effekt på tobisbestanden (side 8):

Det er ukjent i hvor stor grad utslipp av produsert vann og kjemikalier har effekt på tobisbestanden. Det er også usikkert hvordan et akutt utslipp av olje kan påvirke bestanden gjennom de ulike livsstadiene.

Miljødirektoratet har i tillegg gitt tillatelse til bruk av oljebasert borevæske i rød, gul og grønn kategori samt bruk av 50 000 kg kjemikalier i lukkede system (3250 kg stoff i svart kategori og 46 750 kg stoff i rød kategori). Det er ikke planlagt utslipp til sjø av disse kjemikaliene. Naturvernforbundet vil imidlertid påpeke at det finnes mange eksempler fra nyere tid hvor det har forekommet uhellsutslipp av kjemikalier på norsk sokkel som ikke var planlagte. Petroleumstilsynet (Ptil) sin oversikt over akutte utslipp i perioden 2001–2016 viser at kjemikalier¹ er den klart dominerende typen akutte utslipp fra petroleumsvirksomhet på norsk sokkel. Ifølge rapporten varierer antall akutte kjemikalieutslipp rundt et høyt nivå etter 2009, og det er heller ingen positiv trend når det gjelder årlig utslippsmengde. Utsiktede utslipp av enten olje- eller vannbasert borevæske under boreaktiviteter bidrar mye til den totale utslippsmengden (RRNP-AU 2016:3).

I sitt vedtak tillater Miljødirektoratet utslipp av borekaks boret med vannbasert borevæske fra boring av Tune Statfjord på følgende betingelser: Utslippspunktet av kaks skal være 300 meter bort fra ytterkanten av Vikingbanken og det skal benyttes borevæskeskjemikalier som har lavest mulig potensiale for spredning. Bakgrunnen er at Statoil kan vise til erfaringer fra boring på Stjernefeltet i 2012, hvor det ble målt maksimal spredning av kaks på mellom 100 og 300 meter og at hoveddelen av utslippet sedimenterte innen 50–100 meter fra utslippspunktet. Naturvernforbundet vil påpeke at selv om Stjernefeltet ligger i nærheten, kan strømningsforholdene være annerledes på brønn 30/8-5 Tune Statfjord og det er derfor usikkert om dette er godt nok for å hindre spredning og nedslamming av Vikingbankens leveområde for tobis.

2. Usikkerhet knyttet til akutt forurensning

Ifølge Fiskeridirektoratets høringsuttalelse er det gjort en risikoanalyse som viser at det er potensielt alvorlig miljørisiko dersom det skulle skje en utblåsning. Fiskeridirektoratet stiller

¹ Kjemikalier er blant annet brannskum, sement, hydraulikkolje, BOP-væske, barrierevæske, TEG og MEG

også spørsmål ved Sintefs risikovurdering av tobisbestanden i analysen. Samlet sett vurderer Fiskeridirektoratet at «de planlagte utslippene i forbindelse med boring, samt potensiell skade ved en hendelse (som vil medføre utslipp langt ut over det som er planlagt), vil ha alvorlige negative konsekvenser for fiskeriinteressene i området» (Fiskeridirektoratet 2017.08.23:2). Også Havforskningsinstituttet påpeker at en utblåsning kan ha store negative konsekvenser, og at oljedriftsanalysen som er gjennomført, ikke er tilfredsstillende, blant annet «fordi grenseverdien på 58 ppb er utarbeidet etter laboratoriestudier på fisk, men slike forsøk er ikke utført på tobis». Havforskningsinstituttet fraråder derfor tillatelse til oljeboringen fordi «oljeboring i dette området i sum kan gi dårligere miljøtilstand og medføre økt miljørisiko for den sårbare og verdifulle tobispopulasjonen på Vikingbanken» (Havforskningsinstituttet (2017.08.28:2).

På bakgrunn av disse miljøfaglige rådene stiller Naturvernforbundet spørsmål ved at Miljødirektoratet likevel mener at boringen er forsvarlig. Vi vil minne om at Miljødirektoratet selv beskriver at det er knyttet betydelig usikkerhet til effektene på tobisbestanden:

Miljødirektoratet mener at det ligger betydelig usikkerhet både i spredningsberegninger, relevant grenseverdi for skadelige effekter på tobis og i fordeling av tobislarver i tid og rom (vår utheving). Selv om den nedre effektgrensen på studiet ikke er basert på tobisforsøk, er vår vurdering at lave rater av kondensat som raskt forvitres, sannsynliggjør at de konsentrasjonsnivå som kan forekomme i vannsøylen over Vikingbanken, ikke vil medføre skade av betydning for rekrutteringen av tobis. Vi vil imidlertid påpeke at miljørisiko for tobis ville vært enda lavere om boringen hadde blitt gjennomført sensommer/høst og utenfor de sårbare periodene med gyting og larver i vannmassene (Miljødirektoratet, side 13.2017).

Til tross for betydelig usikkerhet og en uttalt tilstedeværelse av miljørisiko vurderer Miljødirektoratet det som forsvarlig å tillate boring i de sårbare periodene med gyting og larver i vannmassene. Dette er spesielt alvorlig når det er snakk om en nøkkelart i et særlig verdifullt og sårbart område hvor tobisbestanden allerede er på et kritisk lavt nivå.

Konklusjon

For å hindre potensielt irreversible, negative konsekvenser i dette sårbare og verdifulle området ber Naturvernforbundet Klima- og miljødepartementet vurdere om Miljødirektoratets vedtak bryter med føre-var prinsippet, som er nedfelt i naturmangfoldloven. I tillegg vil vi be Klima- og miljødepartementet lytte til de klare rådene fra blant annet Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Silje Ask Lundberg
leder

Kilder

Fiskeridirektoratet (2017.08.23) Ref: 17/10386 Statoil AS - Uttalelse til utslipp i forbindelse med boring av 30/8-5 Tune Statfjord

Havforskningsinstituttet (2017.08.28) Ref: 2017/1071 ANMODNING OM UTTAELSE TIL UTSLIPP I FORBINDELSE MED BORING AV 30/8-5 TUNE STATFJORD – STATOIL

Miljødirektoratet (2017.09.26) Vedtak om tillatelse til boring av brønn 30/8-5 Tune Statfjord Vedtak om tillatelse etter forurensningsloven

Rapport (2017): Rapport fra partssammensatt arbeidsgruppe. Helse, arbeidsmiljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten

<https://www.regjeringen.no/contentassets/0a217a1b53a84a5b877bc526d67a5c5f/helse-arbeidsmiljo-og-sikkerhet-i-petroleumsvirksomheten.pdf> (link sist åpnet 06.10.2017)

RRNP-AU (2016): Akutte utslipp. Utviklingstrekk 2016. Norsk sokkel. Risikonivå i norsk petroleumsvirksomhet:

<http://www.ptil.no/getfile.php/1345391/PDF/RNNP%202016/RNNP%20AU%202016/RNNP-%20Akkutte%20utslipp%202016.pdf> (link sist åpnet 06.10.2017)